

Motion till riksdagen 2016/17:3079

av **Elisabeth Svantesson m.fl. (M)**

Arbetsmarknad

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att reformera Arbetsförmedlingen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bygga ut yrkesvux och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bättre förutsättningar för yrkesutbildning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ny yrkesutbildning på Arbetsförmedlingen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införandet av ett studiestartsstöd och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett första-jobbet-avdrag bör införas för att öka drivkrafterna till arbete genom sänkt skatt på lägre inkomster och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en jobbstimulans i asylsökandes dagersättning och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utökad jobbstimulans och ökade aktivitetskrav i försörjningsstödet och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utökad jobbstimulans och ökade aktivitetskrav i etableringsersättningen och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en utbildningsplikt för nyanlända som saknar grundskoleutbildning och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett bidragstak för en stärkt arbetslinje och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om arbetslöshetsförsäkringen som en effektiv omställningsförsäkring och tillkännager detta för regeringen.

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett förenklat regelverk för subventionerade anställningar och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om första-jobbet-anställningen som en ny anställningsform för att underlätta inträdet på arbetsmarknaden för unga och nyanlända och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tredubbla taket i RUT-avdraget och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka stödet för handledning i yrkesintroduktionsanställningarna och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om matchningsanställningar och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förlänga provanställningen från sex till tolv månader för att sänka trösklarna in på arbetsmarknaden för unga och nyanlända och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade möjligheter och drivkrafter för att jobba längre och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förändrade regler för studiemedlet för att fler ska kunna studera senare i livet och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att pröva möjligheten för Samhall att erbjuda tillfälliga anställningar inom ramen för grunduppdraget och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett särskilt program på Arbetsförmedlingen för sociala företag och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en förlängd rätt till tjänstledighet för att prova på att starta företag och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett särskilt uppdrag bör ges till Arbetsförmedlingen att informera om möjligheten till egenanställningar och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en satsning för att förbättra kvinnors arbetsmiljö och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa arbetsgivares möjlighet att utan författningsstöd begära utdrag ur belastningsregistret inför anställning och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Alliansens reformer i regeringsställning bidrog till att över 300 000 fler människor kom i arbete och att en betydande del av det breda utanförskapet som präglade svensk arbetsmarknad under 2000-talet kunde brytas. Människor som varit inne på arbetsmarknaden hade tryckts ut ur arbetskraften då bidragssystemen gjort att arbete lönade sig för dåligt, samtidigt som förtidspensioneringarna ökade kraftigt under 2000-talets första år. Sedan 2006 har detta breda utanförskap minskat som en effekt av alliansregeringens politik. Färre människor förtidspensioneras, och fler får behålla mer

när de jobbar. Det har varit en framgångsrik ekonomisk politik och välfärds politik, och andelen som försörjs av bidrag har minskat med ungefär en fjärdedel.

I dag ser vi dock en utveckling som i många avseenden går åt fel håll. Med en allt mer tudelad arbetsmarknad där starka grupper har en god sysselsättningsutveckling medan svaga grupper helt stängs ute från arbetsmarknaden under lång tid och ibland hela sitt liv, riskerar utanförskapet att förstärkas och fördjupas. Uppemot en miljon människor befinner sig i utanförskap. Det finns idag 130 områden i Sverige där färre än hälften i arbetsför ålder går till ett jobb och där bidragsberoendet är utbrett.

Moderaterna har en plan för ett starkare Sverige där en central del är att pressa tillbaka utanförskapet. Kraven på individen att göra sig anställningsbar måste öka, samtidigt som det måste finnas ökade möjligheter att göra sig anställningsbar. Det måste också skapas förutsättningar för fler jobb och fler vägar till jobb. Sist men inte minst måste det alltid löna sig bättre att arbeta framför att leva på bidrag.

En tudelad arbetsmarknad

De strukturreformer som genomfördes av alliansregeringen lade grunden för en jobbtillväxt som fortsatt med nuvarande regering. Tillsammans med ett allt starkare konjunkturläge har det bidragit till att arbetsmarknaden fortsätter förstärkas. Framförallt bland unga och inrikes födda har arbetslösheten minskat, vilket är naturligt när ekonomin förbättras.

Men den goda utvecklingen kommer inte alla till del. Det finns fortfarande stora skillnader mellan utrikes och inrikes födda. Bland inrikes födda har arbetslösheten sjunkit till en så låg nivå att de lediga arbetskraftsresurserna i denna grupp måste betraktas som små. Andra kvartalet 2016 var arbetslösheten 4 procent bland inrikes födda 20–64 år, jämfört med 15,4 procent bland utrikes födda. Skillnaden i sysselsättningsgrad var också stor: 85,2 procent bland inrikes födda jämfört med 68,4 för utrikes födda. Särskilt bland utrikes födda kvinnor finns en stor potential att öka sysselsättningsgraden. Under det andra kvartalet 2016 arbetade 85 procent av de inrikes födda kvinnorna och bara 65 procent av de utrikes födda kvinnorna.

Utvecklingen går inte heller åt rätt håll för alla. 2015 var sysselsättningsgraden för förgymnasialt utbildade i åldern 25–64 år 59 procent att jämföra med 86 och 81 procent bland dem med eftergymnasial respektive gymnasial utbildning. Under det första kvartalet 2016 var arbetslösheten bland förgymnasialt utbildade 25–64 år 20,6 procent – 0,7 procentenheter högre än ett år tidigare, trots att arbetsmarknaden överlag utvecklats väl.

Trots att Sverige är inne i en högkonjunktur lyckas regeringen inte uppnå sitt mål om lägst arbetslöshet i EU år 2020. Enligt regeringens egna prognoser kommer då arbetslösheten fortfarande att ligga på 6,2 procent. Risken finns dessutom att regeringen gör en alltför ljus bedömning av utvecklingen. Enligt Konjunkturinstitutet kommer arbetslösheten att ligga på 6,7 procent år 2020 (Konjunkturläget augusti), och Riksbanken bedömer att arbetslösheten uppgår till 6,7 procent år 2017 (Pennyngpolitisk rapport september), jämfört med regeringens 6,3 procent.

Försämrad matchning

Trots att ekonomin går på högvarv fortsätter de som är långvarigt inskrivna på Arbetsförmedlingen att öka och har gjort så sedan regeringen tillträdde. Utrikes födda är numer i majoritet på Arbetsförmedlingen, och andelen födda i ett land utanför EU ligger över 40 procent. Då är ändå inte alla de som kommit till Sverige under föregående år inskrivna.

I april 2016 tillhörde 71 procent eller 257 000 personer av de inskrivna arbetslösa en eller flera av de grupper som har en utsatt ställning på arbetsmarknaden. Till dessa grupper räknas utomeuropeiskt födda, arbetslösa 55-64 år, arbetslösa med funktionsnedsättning som innebär nedsatt arbetsförmåga och arbetslösa med högst förgymnasial utbildning. Under 2017 väntas närmare tre av fyra inskrivna arbetslösa tillhöra utsatta grupper. Andelen inskrivna arbetslösa som tillhör dessa grupper har ökat under de senaste tio åren från en nivå under 50 procent till 71 procent i april 2016. Under de senaste åren beror uppgången främst på ett ökat inflöde av nyanlända i Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag.

En följd av sammansättningen i gruppen arbetslösa är att matchningen mellan lediga jobb och vakanser har försämrats över tid. Den kompetens och de kunskaper som finns bland de arbetslösa är inte samma som efterfrågas av arbetsgivarna.

Enligt Arbetsförmedlingens Arbetsmarknadsutsikter från juni 2016 stiger bristen på arbetskraft inom privat näringsliv successivt. Andelen företag som upplevt brist på arbetskraft vid rekrytering har ökat från 24 till 28 procent sedan föregående vår. Nivån ligger därmed över det historiska genomsnittet. En liknande utveckling sker inom offentliga tjänstesektorn men från en betydligt högre nivå. Den ökade bristen på arbetskraft innebär att arbetsgivarna får betydligt svårare att upprätthålla servicen inom sina verksamheter. Underskottet av utbildade inom den offentliga sektorn kommer dessutom att hålla tillbaka ökningen av sysselsättningen under flera år framöver.

Regeringens politik motverkar jobbtillväxten

Tvärtemot vad regeringen anför har den förda politiken sedan regeringsskiftet inte bidragit till att förbättra arbetsmarknadsläget. Snarare har nuvarande regering fört utvecklingen i fel riktning. Skatte- och bidragshöjningar försämrar arbetsmarknadens funktionssätt, och de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna har mycket begränsad effekt och utbyggnaden är kraftigt försenad. Endast ett hundratal traineetjänster har tillsatts mot utlovade 32 000.

Regeringen har, till skillnad från Alliansen, än så länge inte redovisat några sysselsättningseffekter av sin politik. Att inte redovisa åtgärders effekter på sysselsättning och arbetsutbud minskar transparensen och försvårar för medborgarna att granska regeringens politik. Det har också kritiserats av Finanspolitiska rådet, den myndighet som har i uppgift att granska regeringens politik. I avsaknad av bedömningar från Finansdepartementet har regeringens egna expertmyndigheter dock granskat de förslag som lagts. Sysselsättningseffekterna av regeringens politik är, i skenet av de utmaningar som finns på svensk arbetsmarknad, mycket nedslående.

Konjunkturinstitutet bedömer att regeringens politik minskar den varaktiga sysselsättningen med 15 000–20 000 personer. Samtidigt leder åtgärderna till att arbetsutbudet minskar med minst 15 000 personer. Finanspolitiska rådet skriver i sin årliga granskning av regeringens politik: ”sammantaget menar rådet att de åtgärder som

regeringen har presenterat [för att minska arbetslösheten] hittills sannolikt inte kommer att ha mer än ganska små effekter på arbetslösheten” och pekar dessutom på att regeringens förändringar av arbetslöshetsförsäkringen och höjda socialavgifter för unga bedöms verka i motsatt riktning och höja arbetslösheten med 33 000–37 000 jobb.

Det nya utanförskapet

I takt med att bidragsberoendet minskat i de grupper som står relativt nära arbetsmarknaden ser vi hur utanförskapet förändras. Det blir smalare och djupare. Risker att grupper som står nära arbetsmarknaden återigen pressas ut i utanförskap kvarstår visserligen, och förstärks av att regeringen nu gör det mindre lönsamt att arbeta.

Det nya utanförskap vi ser i Sverige kan beskrivas med att många människor aldrig får sitt första jobb och överhuvudtaget inte kommer in på arbetsmarknaden. Delvis på grund av de trösklar som finns i form av höga skatter på arbete, men också för att många saknar de kunskaper och erfarenheter som krävs på den svenska arbetsmarknaden. Det är unga och utrikes födda som drabbas allra hårdast.

Den svenska arbetsmarknaden har under lång tid präglats av trösklar i form av hög skatt på arbete som gjort det mindre lönsamt och attraktivt att arbeta. Idag växer ytterligare trösklar fram, i form av att kunskapskraven på arbetskraften ökar. Antalet jobb som kan utföras med endast grundskoleutbildning minskar samtidigt som kraven på att förvärvsarbetande ska kunna byta arbetsplats, yrke eller bransch ökar. Nya jobb i främst tjänstesektorn som kräver mer begränsad utbildning växer visserligen till, men inte i lika stor utsträckning som andra arbeten med liknande kompetenskrav försvinner. SCB:s prognos visar att efterfrågan på arbetskraft med förgymnasial utbildning sjunker med nästan 40 procent fram till 2035.

Unga som inte får med sig tillräckliga kunskaper från gymnasiet har därför svårigheter att ta sig in på arbetsmarknaden, och riskerar att få det än svårare i framtiden. Bland de unga som varken arbetar eller studerar har minst en tredjedel inte gått klart gymnasiet. Arbetslösheten för unga utan gymnasieutbildning är mer än dubbelt så hög jämfört med för ungdomar som har klarat gymnasiet. Gruppen drabbades hårdare under finanskrisen och har inte återhämtat sig sedan dess.

När kunskapskraven på arbetsmarknaden ökar, och jobb med lägre utbildningskrav blir färre, drabbas också utrikes födda som har liten erfarenhet av den svenska arbetsmarknaden och ofta har begränsad utbildning. Inom gruppen nyanlända som befann sig i etableringsuppdraget i mars 2016 hade hälften högst förgymnasial utbildning. Sverige är ett av de länder i Europa som har det största sysselsättningsgapet mellan utrikes och inrikes födda.

Bristen på enkla jobb

En viktig förklaring till att de som har en kort utbildning har svårigheter på arbetsmarknaden är att det finns så pass få enkla jobb utan krav på särskild yrkesutbildning i Sverige. Endast 5 procent av alla jobb är ett sådant jobb, vilket motsvarar knappt 240 000 arbeten på den svenska arbetsmarknaden.

Om man relaterar antalet jobb per person efter utbildningsnivå och utbildningskrav blir det tydligt att underskottet, jobbunderskottet, är klart störst för personer med

förgymnasial utbildning. Det går drygt tre personer utan gymnasieutbildning per jobb utan krav på särskilda kvalifikationer, medan det går 1,2 personer per jobb som kräver motsvarande eftergymnasial utbildning. Det är en utveckling som nu riskerar att förstärkas när många kommer till Sverige som har en kort utbildning.

Dessutom är det svårt för personer med kort utbildning att få de enklare arbetena; endast ett av fyra jobb utan krav på särskilda kvalifikationer innehas av någon med kort utbildning, resten innehas av någon med gymnasie- eller universitetsutbildning. Det beror till viss del på att små löneskillnader gör dessa jobb relativt attraktiva även för personer med utbildning men också på att det finns en stor grupp unga som har läst högskoleförberedande linjer på gymnasiet som inte läser vidare och då saknar särskilda kvalifikationer för mer kvalificerade jobb även om de har gymnasieutbildning.

En Arbetsförmedling som fungerar

En central aktör i arbetsmarknadspolitiken är Arbetsförmedlingen som ska bidra till att matcha arbets sökande med arbetsgivare och som också har huvudansvaret för nyanländas första år i Sverige. Idag finns det brister i effektivitet, kontroll och måluppfyllelse. Fortfarande förmedlas det för få jobb i förhållande till alla de miljarder som myndigheten förfogar över. Förtroendet för Arbetsförmedlingen är lågt såväl bland arbets sökande som arbetsgivare. För att Arbetsförmedlingen ska klara av sitt matchningsuppdrag behöver verksamheten både effektiviseras och moderniseras. Dessvärre har regeringen genom att lägga ner Alliansens översyn och genom att dröja med att följa riksdagens tillkännagivande om en ny utredning kraftigt försenat ett nödvändigt förnyelsearbete.

Rusta människor för det första jobbet

Ett stort hinder för många i det nya utanförskapet är att deras kunskaper inte räcker till på den svenska arbetsmarknaden. Kraven på svensk arbetsmarknad ökar hela tiden. Allt fler arbetsgivare efterfrågar en gymnasieexamen, även inom yrken där utbildningskraven traditionellt sett har varit låga. Enligt Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsutsikter för 2016–2017 kommer också tillväxten av nya jobb framför allt att ske inom yrken som kräver en gymnasial eller eftergymnasial utbildning. De som saknar en gymnasieutbildning kommer även fortsättningsvis att möta en tuff arbetsmarknad. Samtidigt innebär en snabbare strukturomvandling att nya yrkeskompetenser och kunskaper efterfrågas, vilket ställer krav på en hög omställningsförmåga i arbetskraften. Satsningar på utbildning kommer därför att vara avgörande framöver.

Rätt till komvux och utbyggt yrkesvux

Moderaterna vill göra det möjligt för alla människor att skaffa sig en utbildning som motsvarar arbetsmarknadens efterfrågan för att skapa fler chanser till jobb. Både för dem som saknar en fullständig utbildning och för dem som vill byta yrke eller inriktning spelar den kommunala vuxenutbildningen en viktig roll. Moderaterna har därför drivit på för en rätt till komvux för alla som är behöriga. Det är positivt att regeringen nu lagt fram ett förslag till riksdagen och angeläget att det genomförs så snart som möjligt.

Ett utbyggt yrkesvux är ett effektivt sätt att nå de grupper som saknar gymnasieutbildning. Skolverkets utvärderingar visar exempelvis att cirka tre av fyra av dem som har gått yrkesvux har fått en anknytning till arbetsmarknaden ett år efter avslutade yrkesstudier. Utan denna typ av utbildning skulle dörren in till det första jobbet vara stängd för många. För att fler ska få chansen att lära sig ett yrke och få sitt första jobb vill Moderaterna bygga ut yrkesvux. Vi vill även bygga ut platserna inom lärlingsutbildning för vuxna (lärlingsvux).

Bättre förutsättningar för yrkesutbildningar

Yrkehögskolan är av central betydelse för arbetslivets möjligheter att anställa personer som har ett kvalificerat yrkeskunnande och för individens möjlighet att skaffa sig yrkeskunskaper som är efterfrågade på arbetsmarknaden. Moderaterna har flera förslag på hur yrkehögskolans verksamhet kan förbättras för att skapa förutsättningar för bättre omställning och matchning på arbetsmarknaden. Bland annat vill vi se över förkunskapskrav som idag inte alltid är motiverade av utbildningens innehåll. Vi vill också göra det möjligt att läsa preparandutbildningar och baskurser inom yrkehögskolan så att fler ska bli behöriga. För att förbättra möjligheterna till livslångt lärande bör yrkehögskolan också få i uppdrag att undersöka hur fristående kurser kan ingå i dess ordinarie utbud.

Yrkesutbildning istället för ineffektiva arbetsmarknadsutbildningar

En ny yrkesutbildning med starkare koppling till arbetsmarknaden bör införas inom ramen för Arbetsförmedlingens verksamhet. Dagens ineffektiva arbetsmarknadsutbildningar är dyra och leder inte till jobb. Moderaterna vill därför fasa ut arbetsmarknadsutbildningen och istället införa en ny yrkesutbildning som möter delar av den arbetskraftsbrist som råder på arbetsmarknaden. Arbetsgivarna ska ges möjlighet att påverka utformning och genomförande av utbildningen och dessutom finnas med i rekryteringsurvalet. Yrkesutbildningen ska alltså, som huvudregel, vara kopplad till en anställning hos en arbetsgivare så att den som går utbildningen med stor sannolikhet har ett jobb som väntar efter utbildningens genomförande. På så sätt ökar chansen att deltagarna kan tillgodogöra sig utbildningen och vara motiverade. Utbildningen kan både bestå av teori och arbetsplatsförlagd utbildning.

Studiestartsstöd för arbetslösa med kort utbildning

Alliansregeringen införde förhöjt studiestöd för ungdomar för att minska trösklarna att börja studera. För att också minska trösklarna för långtidsarbetslösa över 25 år utan fullständig grundskole- eller gymnasieutbildning att börja studera vill Moderaterna införa ett studiestartsstöd också för denna grupp. Det innebär ett studiebidrag på 9 100 kronor i månaden under maximalt ett år. Genom studier med studiestartsstöd öppnas vägar in på arbetsmarknaden och till fortsatta studier med studiemedel. Fullt utbyggt beräknas reformen omfatta cirka 15 000 personer. Studiestartsstödet ska samordnas med andra förmåner och inte kunna betalas ut samtidigt som exempelvis aktivitetsstöd eller sjukersättning.

Det ska löna sig att ta det första jobbet

Sverige har, trots de skattereformer som Alliansen gjort, fortfarande en av västvärldens högsta marginalsatser. Fortfarande upptäcker alltför många att det lönar sig alltför dåligt att arbeta. Det bidrar både till att arbetskraftsdeltagandet blir lägre och arbetslösheten högre. Skattesystemet skapar tillsammans med bidragssystemen fortsatt höga trösklar för dem som har låga inkomster. Det medför att många får svårt att komma in på arbetsmarknaden och att antalet arbetade timmar i ekonomin riskerar att bli färre.

Utformningen av skatte- och bidragssystemen påverkar drivkrafterna för att arbeta och är avgörande för att pressa tillbaka utanförskapet och få fler i arbete. Den främsta ekonomiska reformen för fler jobb som alliansregeringen genomförde var jobbskatteavdragen. De steg som tagits i jobbskatteavdraget beräknas ge 120 000 fler jobb, och jobbskatteavdraget fortsätter att stötta jobbtillväxten inte bara här och nu utan också under kommande år. När allt fler unga och utrikes födda står utanför arbetsmarknaden och behöver få det första jobbet krävs starkare drivkrafter för att ta sig in på arbetsmarknaden för dem som har låga inkomster.

Förstajobbetavdraget

Trösklarna in till arbetsmarknaden är fortsatt höga för personer med låga inkomster. Exempelvis har en ensamstående kvinna med två barn tre gånger så höga skattelikilar i Sverige jämfört med om hon bott i Danmark. Detta skattetryck måste sänkas. Det räcker inte att vårda redan genomförda reformer utan vi bör nu ta nya steg för att fler jobb skapas i och med de nya utmaningar vi står inför. Moderaterna vill därför införa ”förstajobbetavdraget”, som ger en tydlig skattelättnad för dem som har låga arbetsinkomster.

Förstajobbetavdraget säkerställer att de som vill – och bör – ta klivet in på arbetsmarknaden och få sitt allra första jobb har tydliga ekonomiska drivkrafter att också göra det. Förstajobbetavdraget ger en barnfamilj där föräldrarna är bussförare, undersköterska eller butiksbiträde cirka 500 kronor extra i månaden att röra sig med.

Skattelättnader för dem som arbetar, särskilt riktat mot dem som har låga inkomster, är en internationellt sett vanlig och väl utvärderad reform för att bidra till ökad sysselsättning. Liknande skattelättnader finns exempelvis i Danmark, Finland, Frankrike, Storbritannien, Kanada, Nederländerna och USA enligt OECD.

Förstajobbetavdraget leder både till att människor kan lämna utanförskap och komma i arbete och till att det blir mer lönsamt att arbeta mer. Sammantaget beräknas förstajobbetavdraget leda till motsvarande 15 000 ytterligare heltidstjänster. Sex av tio av dessa beräknas komma från utanförskap, då sysselsättningen väntas öka med drygt 9 000 personer.

Jobbstimulans i asylsökandes dagersättning

Drivkrafterna för jobb bland asylsökande är i dag svaga då det finns tydliga margineffekter när en person arbetar under asyltiden. Om en asylsökande tar ett arbete avräknas hela dagersättningen för varje intjänad krona. Då dagersättningen är låg är konsekvenserna begränsade vid heltidsjobb, men kan vara betydande om det gäller kortare uppdrag och deltidsjobb som ofta är den första vägen in på arbetsmarknaden

under asyltiden. För att det ska löna sig bättre att arbeta bör en jobbstimulans införas för de asylsökande som börjar arbeta där de kan tjäna upp till 60 000 kronor per år innan dagersättningen börjar trappas ner.

Anstränga sig för det första jobbet

Många delar av de svenska bidragssystemen har reformerats under de senaste åren för att öka drivkrafterna att arbeta och minska risken att människor pressas ut i utanförskap. Men det finns starka indikationer på att mer behöver göras. Försörjningsstödet är en grundläggande del av det svenska trygghetssystemet. Stödet är tänkt att täcka det nödvändigaste, under relativt korta perioder och när ingen annan försörjning är möjlig. Vi ser nu att det långvariga biståndsmottagandet ökar, från 31,7 procent av de vuxna biståndsmottagarna 2010 till 38,1 procent 2015. För att hejda denna utveckling och se till att fler går från försörjningsstöd till egen försörjning behöver drivkrafterna för att komma tillbaka i arbete förstärkas.

Aktivitetskrav och jobbstimulans i försörjningsstödet

Internationell forskning visar att kombinationen av aktivitetskrav och ekonomiska incitament har störst betydelse för att minska bidragstagandet och öka sysselsättningen. Många kommuner arbetar aktivt med aktivitetskrav inom försörjningsstödet, men det kan förbättras ytterligare på många håll. Inom ramen för migrationsöverenskommelsen som slöts mellan Alliansen och regeringen beslutades att aktivitetskraven för att få försörjningsstöd skulle skärpas inom ramen för socialtjänstlagen. Moderaterna anser att fler som lever på bidrag behöver omfattas av aktivitetskrav. Ett rimligt krav att ställa är till exempel att språkundervisning ska kunna ske under föräldraledigheten för den som också får försörjningsstöd. Det skulle hjälpa utrikes födda kvinnor att ta steget närmare arbetsmarknaden.

Många kommuner arbetar också framgångsrikt med hembesök och uppsökande verksamhet för de som lever på bidrag. Hembesök är ett viktigt verktyg för att kunna ge rätt stöd till dem som är i behov av försörjningsstöd samt även för att identifiera fusk och felaktiga utbetalningar. Det ger också möjlighet att nå den som inte har kontakt med arbetsmarknaden alls. Socialtjänstlagen bör därför ses över med syfte att alla kommuner ska göra regelbundna, och vid behov oanmälda, hembesök.

Länge var försörjningsstödet sådant att för varje krona man fick genom egen ansträngning trappades stödet av med en krona. Detta skapade hinder och belönade inte egna ansträngningar. Under 2013 införde alliansregeringen en jobbstimulans för att göra det mer lönsamt att gå från bidrag till arbete. Stimulansen innebär att för den som har fått försörjningsstöd under sex månader i följd kan 25 procent av en sökandes nettoinkomst från arbete undantas från att räknas med vid beräkningen av rätten till ekonomiskt bistånd. Men fortfarande är trösklarna höga. Att gå från försörjningsstöd till ett deltidsjobb lönar sig till exempel ofta dåligt.

Därför föreslår Moderaterna att jobbstimulansen som i dag finns i försörjningsstödet förstärks från 25 procent till 40 procent. Den ökade jobbstimulansen kan ha betydande effekter på hushållsekonomi för dem med de allra lägsta inkomsterna. För en ensamstående tvåbarnsförälder som får ett halvtidsjobb som vårdbiträde skulle jobbstimulansen kunna innebära ytterligare en tusenlapp i ökad inkomst varje månad.

Aktivitetskrav och jobbstimulans i nyanländas etableringsersättning

Drivkrafterna för jobb bland nyanlända behöver stärkas under etableringstiden. I likhet med försörjningsstödet skapas betydande marginaleffekter när en person går från etableringsersättning till arbete. När etableringsreformen genomfördes infördes därför också en jobbstimulans som innebär att den som har arbete som en aktivitet i sin etableringsplan får behålla etableringsersättningen utöver sin lön under sex månader. Den jobbstimulansen har regeringen avskaffat. Moderaterna anser att drivkrafterna att arbeta bör förstärkas och vill återinföra jobbstimulansen. Samtidigt bör aktivitetskraven under etableringstiden skärpas. Deltagande i insatser ska följas upp under etableringstiden.

Utbildningsplikt

Hälften av nyanlända till Sverige har endast en utbildning som maximalt motsvarar grundskola i nio eller tio år. En tredjedel har inte ens en färdig grundskoleutbildning från hemlandet.

Alla som kommer till Sverige ska göra vad de kan för jobb och egen försörjning. Vi har skolplikt till och med nionde klass. Det är rimligt att detta krav även ställs på människor som kommer till Sverige senare i livet. Möjligheten att införa en utbildningsplikt för nyanlända som inte har färdig grundskola och inte klarar sin egen försörjning bör utredas. Att utbilda sig för att uppnå grundläggande kompetens ska vara en del av att få ersättning från offentliga medel.

Bidragstak för stärkt arbetslinje

De svenska bidragssystemen är komplexa och kan tillsammans skapa betydande tröskeeffekter. Behovsprövade bidrag som bostadsbidrag och försörjningsstöd ger stora marginaleffekter. När bidrag staplas på varandra kan den samlade bidragsinkomsten bli så hög att steget in på arbetsmarknaden försenas eller helt uteblir. Idag kan till exempel de samlade bidragen för en familj med tre barn uppgå till nästan 28 000 kronor efter skatt. För att öka drivkrafterna att gå från bidrag till arbete vill Moderaterna införa ett bidragstak i försörjningsstödet och etableringsersättningen. Den exakta utformningen av bidragstaket måste utredas, men utgångspunkten ska vara att ett hushåll utan skattepliktig inkomst maximalt ska kunna erhålla 75 procent av lägstalön och bostadsbidrag i samlade bidrag, exklusive barnbidrag och underhållsstöd. Det måste också löna sig att gå från bidrag till både heltidsarbete och deltidsarbete. Bidragstaket ska omfatta personer som har etableringsersättning eller försörjningsstöd av arbetsmarknadsskäl. Inom försörjningsstödet ska det alltså inte omfatta den som är sjuk eller av andra sociala skäl inte kan arbeta.

Arbetslöshetsförsäkringen som effektiv omställningsförsäkring

Arbetslöshetsförsäkringen reformerades under alliansregeringen i syfte att uppmuntra till arbete, öka sysselsättningen och stärka dess roll som omställningsförsäkring. Bland annat har ersättningens storlek tydligare kopplats till det arbete som utförts före försäkringsperioden. En nedtrappning av ersättningen har införts för att kretsen av jobb

som en arbetssökande accepterar ska vidgas successivt. Enligt ekonomiska bedömare som Konjunkturinstitutet och Riksbanken leder reformer av detta slag till ett ökat deltagande på arbetsmarknaden och därmed till ökad sysselsättning.

Den höjda arbetslöshetsförsäkring som regeringen genomfört ger motsatt effekt. Finanspolitiska rådet bedömer exempelvis att dessa förslag leder till 27 000 färre jobb. En tidig hög ersättning riskerar dessutom att förlänga arbetslöshetsperioderna eftersom människor skjuter upp sitt jobbsökande eller ställer för höga krav för att acceptera ett nytt jobb.

Det är viktigt att värna a-kassans roll som omställningsförsäkring. Nivån på taket i a-kassan, samt ersättningens avtrappning, bör fortsatt vara sådan att den tydligt uppmuntrar till att söka och skaffa jobb. Moderaterna föreslår därför att taket i arbetslöshetsförsäkringen under de 100 första dagarna av arbetslösheten uppgår till 760 kronor per dag och därefter uppgår till 680 kronor per dag.

Förslaget innebär en högre nivå de 100 första dagarna jämfört med den försäkring som gällt fram till regeringens höjning, men ger starkare drivkrafter till arbete än dagens nivåer. Samtidigt säkerställer avtrappningen av ersättningen att den tydligt uppmuntrar till att söka och skaffa jobb. En uppskattning av sysselsättningseffekterna ger vid handen att Moderaternas utformning leder till ytterligare cirka 18 000 jobb jämfört med dagens a-kassa.

Bredare vägar till det första jobbet

En stor och ökande andel av de som är arbetslösa i dag har svag förankring på arbetsmarknaden och svårigheter att etablera sig. Det kräver nya vägar in på arbetsmarknaden och ökade drivkrafter för företag att anställa.

Kostnaderna för att anställa en person med bristande erfarenhet eller kort utbildning i kombination med ett starkt anställningsskydd leder till att inträdande grupper har en svagare ställning jämfört med den etablerade arbetskraften. Att sänka kostnaderna för och osäkerheten med att anställa minskar arbetsgivarens risktagande och gör att fler vägar öppna dörren. Bättre möjligheter behövs också för att pröva om en arbetssökande fungerar på arbetsplatsen och för de specifika uppgifter som ska utföras.

Inom ramen för den migrationspolitiska överenskommelse som slöts mellan allianspartierna och regeringen återfinns en lång rad moderata förslag för att bredda vägarna in till arbetsmarknaden. Bland annat har nu yrkesintroduktionsanställningarna breddats till att omfatta nyanlända och långtidsarbetslösa och ett breddat RUT-avdrag för flyttjänster införts. Men mer behöver göras för att bryta utanförskapet.

En ny anställningsform: Förstajobbetanställning

Moderaterna vill införa en ny anställningsform i lagen om anställningsskydd, en förstajobbetanställning. Anställningen ska vara tidsbegränsad och innehålla vissa utbildningsinslag där arbetsgivaren och arbetstagaren kommer överens om vad utbildningsinnehållet ska bestå av. Arbetsförmedlingen och komvux får i uppdrag att ansvara för stödstrukturer av utbildningsinnehållet. Krav på kollektivavtal ställs inte för de arbetsgivare som väljer att anställa medarbetare genom förstajobbetanställning. Denna nya anställningsform kommer att komplettera YA-jobben genom att utbildningsinnehållet kan anpassas till arbetsplatsens och den arbetssökandes

individuella behov. Samtidigt ges arbetsgivaren en förlängd period för att pröva om den arbetsökande klarar de uppgifter som han eller hon utbildas för. På så sätt kan fler unga och nyanlända få in en fot samtidigt som arbetsgivarnas kompetensförsörjning underlättas.

För att öka attraktiviteten i att ta ett lärlingsjobb och lära sig jobbet på jobbet inför Moderaterna ett förstärkt förstajobbet-avdrag som innebär att personer med ett sådant lärlingsjobb ska kunna tjäna 12 000 kronor skattefritt i månaden.

Sänkta anställningskostnader för dem som behöver det mest

Subventionerade anställningar är en viktig väg in för nyanlända och personer med låg utbildningsbakgrund eftersom de sänker arbetsgivarnas kostnader för att anställa. Dagens subventioner fungerar för dåligt och är för krångliga och administrativt tungrodda. För att fler ska kunna få ett första jobb vill vi ersätta befintliga stöd med ett nytt som är betydligt enklare. Förslaget innebär att åtta stöd – nystartsjobb, särskilt nystartsjobb, särskilt anställningsstöd, förstärkt särskilt anställningsstöd, instegsjobb, extratjänster, traineetjänst i välfärden och traineetjänst för bristyrken – ersätts med en.

Vårt förslag är betydligt enklare och bygger på nystartsjobben som Alliansen införde och som är den insats som fungerar bäst i dag. Den nya subventionen kräver ingen arbetsmarknadspolitisk bedömning utan endast att personen har varit arbetslös i ett år eller är nyanländ. Stödet ska uppgå till en dubbel arbetsgivaravgift och utgår under lika lång tid som den anställde varit arbetslös. För nyanlända kan stödet beviljas upp till fyra år. Möjlighet till handledarstöd på upp till 6 000 kronor i månaden finns. Handledarstödet storlek bestäms av Arbetsförmedlingen och beror på hur långt ifrån arbetsmarknaden individen står. Nyanlända kvalificerar direkt till fullt handledarstöd under de första två åren, därefter baserat på bedömning från Arbetsförmedlingen.

Tredubbelt tak i RUT-avdraget

RUT-avdraget har inneburit att nya jobb har växt fram. Svarta jobb har blivit vita med tryggare anställningsförhållanden och de nya jobben har ofta gått till människor som tidigare haft en svag förankring på arbetsmarknaden som utrikes födda och unga kvinnor.

Utöver att skapa fler arbetstillfällen var tanken med RUT-avdraget att underlätta livspusslet för arbetande föräldrar. Forskning visar också att så blivit fallet. Giftna kvinnor i hushåll som köper 40–80 timmars RUT-tjänster ökar sina inkomster proportionellt med avdragets storlek. Det innebär att den som köper 40 timmar städning också ökar sin lön med motsvarande 40 timmars arbete. Att regeringen försämrat RUT-avdraget kan därför komma att påverka både kvinnor som utför och som köper tjänster.

Det finns tecken på att det sänkta taket i RUT-avdraget som trädde i kraft årsskiftet 2015/16 påverkat aktiviteten i branschen negativt. Enligt Skatteverket har antalet unika utförare inom RUT-avdraget minskat till 13 300 under perioden januari till juli 2016 jämfört med 15 300 under samma period 2014. Enligt en rapport från Almega inträffade ett stort trendbrott i branschens utveckling i samband med sänkningen av taket. I januari, som vanligtvis är en av branschens bästa månader omsättningsmässigt, och som i genomsnitt ökat med 90 miljoner kronor årligen sedan 2010, sågs en minskning av omsättningen med 52 miljoner kronor jämfört med föregående år.

Inom ramen för den migrationsöverenskommelse som slöts hösten 2015 mellan regeringen och allianspartierna har RUT-avdraget breddas till flyttjänster, trädgårdstjänster och it-tjänster, i linje med allianspartiernas förslag. Sedan regeringen sänkt taket i RUT-avdraget har möjligheten att skapa nya jobb med ett bredare RUT försämrats. För att ta tillvara den potential som RUT-branschen har anser Moderaterna att det nuvarande taket bör tredubblas till 75 000 kronor per år och person.

Stärkt handledarstöd för yrkesintroduktionsanställningar

Efter samtal mellan alliansregeringen och arbetsmarknadens parter skapades yrkesintroduktionsanställningarna 2014 för att sänka trösklarna in på arbetsmarknaden för unga. Anställningarna bygger på branschspecifika avtal om anställning för unga som saknar relevant yrkeserfarenhet eller är arbetslösa. En del av arbetstiden används för utbildning och handledning och är då inte lönegrundande. Arbetsgivare som anställer inom ramen för yrkesintroduktionsavtal får också ekonomiskt stöd för detta. Samlad erfarenhet visar att en kombination av arbete, utbildning och handledning är ett bra sätt för unga att komma in på arbetsmarknaden.

Tyvärr har inte yrkesintroduktionsanställningarna ökat i tillräckligt snabb takt. Antalet personer som hade denna typ av anställning i augusti 2016 låg på 832 vilket är en minskning med över 25 procent på ett år. Sverige har inte råd att göra vägen till det första jobbet lång och svår.

Inom ramen för migrationsöverenskommelsen som slöts med regeringen fick Alliansen igenom att yrkesintroduktionsavtal skulle införas för nyanlända och långtidsarbetslösa, samt för arbetsgivare som i dag inte omfattas av ett kollektivavtal om yrkesintroduktion. Förändringarna avseende långtidsarbetslösa och nyanlända har nu trätt i kraft, men för att fler yrkesintroduktionsanställningar ska kunna växa till bör regeringen skyndsamt vidga möjligheterna till företag utan kollektivavtal.

En nyckel till en lyckad yrkesintroduktion är en kvalificerad handledning som ges av erfarna medarbetare. För att skapa utrymme för arbetsgivaren att avsätta tid för handledning och att handledaren har tillräcklig kompetens för uppgiften finns ett handledarstöd. För att stärka möjligheterna till god handledning vill Moderaterna utöka handledarstödet i yrkesintroduktionsanställningen från dagens 2 500 kronor per månad till 3 500 kronor per månad.

Matchningsanställningar för långtidsarbetslösa

För den som varit arbetslös en längre tid är de stöd som finns idag inte alltid tillräckliga. Osäkerheten för arbetsgivaren gällande hur den som varit utan jobb långvarigt ska fungera på arbetsplatsen är stor. Här behöver nya vägar prövas. Moderaterna vill därför införa så kallade matchningsanställningar. Den arbetssökande får en anställning hos en matchningsaktör, till exempel ett bemannings- eller rekryteringsföretag, och får stöd genom en kombination av handledning och kompetensutveckling. Den arbetssökande har en trygg anställning hos matchningsaktören och arbetsgivaren får pröva personen i fråga utan att bära arbetsgivaransvaret, samtidigt som matchningsaktören aktivt verkar för att den arbetssökande får anställning.

Förläng tiden i provanställning från sex till tolv månader

Den svenska arbetsmarknadsmodellen har tjänat Sverige väl. Ansvarstagande parter på arbetsmarknaden leder till stabilitet, vilket skapar långsiktigt trygga villkor för investeringar i Sverige. En viktig del i den svenska modellen är att arbetsrätten ger ett starkt skydd mot godtyckliga uppsägningar, vilket bidrar till att skapa trygghet för arbetstagaren.

Flexibiliteten på arbetsmarknaden är dock den svenska modellens akilleshäla. Alltför strikta regleringar kan minska rörligheten och ge vissa negativa effekter på arbetsmarknaden. Effekterna på den totala sysselsättningen är små men en högre del av arbetslösheten riskerar att bäras av inträdande grupper såsom unga och utrikes födda. För att underlätta för dessa grupper att komma in på arbetsmarknaden och få sitt första jobb bör tiden för provanställning förlängas från sex till tolv månader.

Bättre förutsättningar för omställning och ett längre arbetsliv

Med en allt tuffare internationell konkurrens och strukturomvandlingar i form av ökad automatisering och digitalisering ökar kraven på omställning på den svenska arbetsmarknaden. Att skapa möjligheter för människor att jobba, lära nytt och vidareutbilda sig blir allt viktigare, oavsett var i livet man befinner sig och även om man har barn, lån eller familj.

Samtidigt lever vi allt längre och är allt friskare som äldre. Det gör det naturligt att jobba högre upp i åldrarna, såväl för lönen det ger som för att man trivs på en arbetsplats och för att man känner att man fortsatt kan göra en värdefull insats. Vi behöver också jobba längre för att kunna finansiera vår gemensamma välfärd med en åldrande befolkning. Mellan 2010 och 2060 beräknar SCB att andelen av befolkningen som är mellan 20 och 64 år minskar från 58 till 52 procent. Arbetsmarknaden behöver då anpassas för att ge fler möjlighet att stanna kvar på arbetsplatsen längre.

Förstärkt jobbskatteavdrag för erfarna medarbetare

Alliansregeringen sänkte kostnaden att anställa personer över 65 år och införde ett förstärkt jobbskatteavdrag för äldre som ökade drivkrafterna för att jobba längre. Det gav resultat. Sysselsättningsgraden ökade med omkring 7 procentenheter bland människor över 65 år under allianstiden. Nuvarande regering går åt andra hållet och har infört en särskild löneskatt för personer som fyllt 65 år. Detta minskar incitamenten till ett längre arbetsliv och riskerar att motverka den goda utveckling vi sett på senare år. Under senare tid har också sysselsättningsgraden minskat något bland äldre trots den goda konjunkturen.

Moderaterna står för en annan väg. Att erfarna medarbetare vill jobba längre ska inte straffa sig – det ska löna sig. Möjligheten att jobba längre bör omfatta så många som möjligt. Stärkta drivkrafter för arbete högre upp i åldrarna, en anpassad arbetsmiljö och en väl fungerande arbetsmarknadspolitik stärker förutsättningarna för ett längre arbetsliv.

Moderaterna föreslår därför att det redan från 64 års ålder ska vara lägre skatt för att jobba mer, i stället för från dagens 65 år. Vårt förslag innebär att 70 000 64-åringar får sänkt skatt och sysselsättningen beräknas öka med mellan 1 000 och 4 000 personer. När regeringen vill göra det dyrare att anställa personer över 65 år vill Moderaterna att

arbete för äldre ska löna sig än mer. Att jobbskatteavdraget förstärks redan samma kalenderår som man uppnått pensionsåldern stärker drivkrafterna för att stanna kvar på arbetsmarknaden.

Bättre möjligheter att finansiera högre utbildning senare i livet

Moderaterna vill skapa en mer flexibel och modern arbetsmarknad där människor har goda möjligheter att byta inriktning och karriär och människor ges flera chanser i livet. Då behöver det bli enklare att skola om sig eller pröva ett nytt jobb.

Om fler ska kunna känna sig trygga med att byta arbete eller till och med bransch, även längre upp i åldrarna, behöver förutsättningarna för omställning förbättras. Det måste därför vara möjligt och attraktivt för fler att studera också senare i livet. En person som behöver bygga på sina studier för att antingen kunna ta större ansvar, exempelvis en undersköterska som efter ett antal yrkesår vill vidareutbilda sig till sjuksköterska, eller helt byta spår ska ha förutsättningarna att göra det. Alliansregeringen tog flera steg för att öka möjligheterna till omställning och kompetensutveckling under arbetslivet genom bland annat ändringar i studiemedelssystemet. Alliansen ändrade också reglerna så att personer med a-kassa ska kunna delta i kortare utbildning med bibehållen ersättning. Men mer kan göras. Därför vill Moderaterna satsa mer på att förbättra möjligheterna att finansiera högre utbildning senare i livet.

För att öka möjligheterna att kombinera arbete och studier vill vi att fribeloppet, den inkomst man kan ha utan att studiemedlet minskar, höjs från dagens dryga 170 000 kronor till över 200 000 kronor per kalenderår. Vi vill också att möjligheterna till extra studieveckor för den som fyllt 40 år ska utökas med 20 veckor från 40 veckor till 60 veckor och att åldersgränsen för studiemedel höjs till 60 år. Slutligen bör möjligheten till tilläggsloan för studerande över 25 år med barn höjas från 3 800 kronor till 5 000 kronor per månad.

Utveckla Samhalls roll

Samhall AB har en viktig uppgift att erbjuda sysselsättning åt de personer som har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och som har allra svårast att få arbete. Flera granskningar av Samhall har påtalat att många anställda har potential att övergå till arbete på den reguljära arbetsmarknaden och också vill det. Eftersom en anställning hos Samhall är trygg och ibland även ger högre lön än genomsnittligt för liknande arbeten på den ordinarie arbetsmarknaden, blir många kvar även när arbetsförmågan har utvecklats och arbete på den reguljära arbetsmarknaden blivit möjligt.

För att öka utflödet och ge fler möjlighet att få ta del av Samhalls unika kompetens bör det utredas om Samhall ska ges möjlighet att erbjuda tillfälliga anställningar inom ramen för grunduppdraget. Det skulle ge möjlighet att pröva individen i arbete och bedöma vilken långsiktig insats som är lämpligast, t.ex. en fortsatt fast anställning i bolaget eller annan insats på Arbetsförmedlingen. På så sätt skulle framförallt fler unga kunna ges stöd för att bli anställda hos en annan arbetsgivare, utan att försämra anställningstryggheten för dem som nu är anställda i Samhall.

Underlätta för sociala företag

Sociala företag är företag som inte bara drivs på marknadsmässiga villkor utan också har en social dimension i sin verksamhet. Ambitionen är att skapa arbete för personer som står långt ifrån arbetsmarknaden, men också att skapa vägar till rehabilitering till arbete på den övriga arbetsmarknaden. Sociala företag finansierar sin verksamhet genom olika typer av projektmedel, men också genom olika stöd från Arbetsförmedlingen eller genom överenskommelser med kommun och arbetsförmedling när det gäller individer som till exempel får rehabilitering, sysselsättning eller arbetsträning. De många olika programmen, uppdragen och ersättningsformerna innebär svårigheter att planera ekonomin eftersom avtalen ofta omfattar korta tidsintervall. En förändring i en enskild individs situation kan också innebära att förutsättningarna ändras snabbt.

En väg framåt för att underlätta för sociala företag att växa fram skulle kunna vara att inrätta ett särskilt program vid Arbetsförmedlingen. Ett särskilt program skulle kunna underlätta för både handläggare och de sociala företagen att överblicka vilka förutsättningar som finns att bedriva socialt företag genom att samla kompetens, regelverk, information och service.

Ökat eget företagande och entreprenörskap

Att sänka trösklarna för att starta och driva företag är en viktig del i att skapa fler och bredare vägar till jobb och förbättra möjligheterna till omställning. Moderaterna vill genomföra en rad förändringar för att fler företag ska kunna starta och växa i Sverige. Bland annat vill vi sänka kravet på aktiekapital till 25 000 kronor för den som vill starta ett aktiebolag samt undanta mikroföretag från en del administration. För att fler ska våga ta steget och prova på att bli entreprenörer vill vi förlänga rätten till tjänstledighet för att starta företag från de sex månader som gäller i dag till ett år.

Det finns många exempel på nyanlända med en stark entreprenörsanda och vilja att bli självförsörjande. Denna vilja måste mötas av samhället. Som bekant räcker det inte alltid med en stark vilja och en god affärsidé. Att starta och driva företag är ett stort personligt åtagande och är ofta krävande i uppstartsfasen vad gäller att formulera en affärsplan och hitta finansiering eller att registrera företaget och ta nödvändiga myndighetskontakter. För att fler utrikes födda och nyanlända ska våga och kunna ta steget att starta och driva företag vill Moderaterna förstärka Almis rådgivning till företagare med utländsk bakgrund, den s.k. IFS-rådgivningen.

Egenanställning – en väg in i företagande

Egenanställning kan beskrivas som en variant av egenföretagande. Den egenanställda anställs i ett paraplyföretag, ett egenanställningsföretag, som fungerar som arbetsgivare och som sköter administrativa funktioner som fakturering, lön, skatter och så vidare. Den egenanställda ansvarar för att söka kunder och uppdrag, utan att behöva sköta all administration som för många upplevs som betungande och svårt – och det gäller i hög grad den som är utrikes född på grund av skillnader i språkliga kunskaper, förkunskaper om regelverk samt nätverk. Här kan egenanställning vara ett bra alternativ som dessutom kan fungera som en bro in i företagande.

Bristen på information pekas vanligen ut som en anledning till att fler inte utnyttjar möjligheten att bli egenanställda. Ett särskilt uppdrag bör därför ges till Arbetsförmedlingen att informera om egenanställning som ett alternativ till möjligheten att starta eget. Det finns särskilt behov av att informera om vad det innebär att kombinera egenanställning med ersättning från a-kassan så att osäkerhet om vad som gäller inte gör att arbets sökande avstår från denna möjlighet.

En god arbetsmiljö

Arbetsmiljön på svenska arbetsplatser står sig väl i en internationell jämförelse. Den långsiktiga trenden är att arbetsmiljön förbättrats kraftigt. Utvecklingen går också på många sätt åt rätt håll. Antalet dödsfall i arbetsolyckor har minskat stadigt sedan 1950-talet och antalet anmälda arbetsolyckor med frånvaro ligger på en tredjedel idag jämfört med 25 år sedan. Även antalet anmälda arbetssjukdomar har minskat under de senaste 25 åren. Dock har den arbetsrelaterade sjukfrånvaron ökat något sedan ett par år tillbaka. Det är viktigt att fortsätta förbättra arbetsmiljön för att förebygga ohälsa, olycksfall och motverka att människor utestängs från arbetslivet. Inte minst för att möjliggöra ett längre arbetsliv.

Det viktigaste för att säkerställa en bra arbetsmiljö är ett bra förebyggande arbetsmiljöarbete ute på arbetsplatserna – här har både Arbetsmiljöverket och parterna en viktig roll. En undersökning som genomfördes av Arbetsmiljöverket 2008 med anledning av ett ökande antal dödsolyckor visade bland annat att det var hos de minsta företagen som de största arbetsmiljöriskerna fanns. Att arbeta för att nå dessa företag är därför viktigt. Insatser för att underlätta för arbetsgivare kan röra allt ifrån satsningar på kunskapsspridning till rådgivning och bättre verktyg. Många arbetsgivare vill göra rätt, men vet inte hur. En annan viktig del i att underlätta för företag, i synnerhet mindre företag, är att förenkla regelverket, vilket inte innebär att ambitionsnivån i arbetsmiljöarbetet behöver sänkas. Det måste helt enkelt vara lätt att göra rätt.

En stor del av problemen finns inom den offentliga sektorn. Många av de yrken som brottas med en sämre arbetsmiljö har problem i verksamheten i form av underskott på personal på grund av eller brister i ledarskapet. En väl fungerande organisation och gott ledarskap är faktorer som är avgörande för en god arbetsmiljö. När det gäller offentliga verksamheter har politiken ett stort ansvar att skapa förutsättningar för detta. Den offentliga sektorn har också ett ansvar att föregå med gott exempel – det kommer också krävas om man ska lyckas attrahera personal i en situation med tilltagande kompetensförsörjningsproblem.

Sedan 1980-talet har kvinnor haft högre sjukfrånvaro än män, och skillnaderna fortsätter att öka. Sjukpenningtalet låg i augusti 2016 på 14,2 för kvinnor och 7,5 för män – en ökning med 7,1 procent för kvinnor och 4,9 procent för män jämfört med ett år tidigare. Fler kvinnor än män tvingas också lämna arbetslivet i förtid på grund av ohälsa. De bakomliggande orsakerna till detta är till stor del okända. Mycket tyder på att kvinnors högre sjukfrånvaro i många fall har inslag av såväl medicinska som sociala och ekonomiska aspekter. Faktorer i arbetsmiljön samt fördelning av obetalt hem- och omsorgsarbete är några av de omständigheter som bidrar till att påverka skillnaden i sjukfrånvaro mellan könen.

Sedan 2012 har andelen kvinnor med arbetsrelaterade besvär ökat från 22 procent till 27 procent. De vanligaste orsakerna till besvär i arbetet är stress och psykiska påfrestningar, påfrestande arbetsställningar samt tung manuell hantering. Antalet

arbetssjukdomar har ökat sex år i följd bland kvinnor. För kvinnor anmäldes det år 2015 3,4 arbetssjukdomar per 1 000 förvärvsarbetare jämfört med 1,9 för män. Den vanligaste orsaken till arbetssjukdom var organisatoriska eller sociala faktorer (44 procent av anmälningarna) följt av belastningsfaktorer.

Kvinnor uppger också i högre grad än män att de lider av såväl fysiska som psykiska arbetsrelaterade besvär. Därför har Moderaterna gjort särskilda satsningar på kvinnors arbetsmiljö.

I det uppdrag som alliansregeringen gav Arbetsmiljöverket 2011 konstaterades att den könssegregerade arbetsmarknaden bidrar till skillnaderna i arbetsmiljörisker och att kvinnors arbetsmiljörisker inte synliggörs och åtgärdas i tillräckligt hög grad. Kvinnor arbetar i högre grad med möten och kontakter med människor, vilket ofta innebär en psykosocial belastning. Kvinnor och män inom samma yrke arbetar ofta med olika arbetsuppgifter och belastas därmed olika. Kvinnor arbetar i högre grad med ensidiga och repetitiva arbetsuppgifter eller med personförflyttningar. När kvinnor och män arbetar med samma saker på samma arbetsplats belastas de ändå olika eftersom verktyg, skyddsutrustning och arbetsstationer ofta inte är anpassade för kvinnor.

Även om uppdraget har bidragit till framsteg när det gäller kvinnors arbetsmiljö ser vi fortsatt stora behov av förbättringar – särskilt med tanke på hur ohälsotalen utvecklats för kvinnor. Inte minst bör fokus läggas på arbetet kring psykosocial arbetsmiljö och organisatoriska frågor. Därför föreslår Moderaterna att satsningen på kvinnors arbetsmiljö förlängs.

I Moderaternas budgetmotion finns också förslag om en satsning på en särskild tillsyn av den psykosociala arbetsmiljön inom yrkesgrupper med hög frånvaro på grund av sjukdom. Det handlar ofta om så kallade kontaktyrken, inte sällan kvinnodominerade yrken i offentligfinansierad verksamhet såsom sjuksköterskor, vård- och omsorgspersonal eller lärare.

Registerutdrag i arbetslivet

Enskildas begäran om utdrag om sig själva ut belastningsregistret har de senaste åren ökat lavinartat. Belastningsregistret förs av Rikspolisstyrelsen och innehåller uppgifter om påföljd för brott, påföljdseftergift eller kontaktförbud. Uppgifter i belastningsregistret finns i första hand till för rättsväsendet. Vissa arbetsgivare har dock rätt att inhämta uppgifter inför anställning, och i vissa fall finns en skyldighet. Dessutom har enskilda rätt att få utdrag om sig själva. De utdrag som enskilda får ut omfattar all information som finns i registret och det är dessa utdrag som arbetsgivare begär att få se. Enskildas begäran om utdrag om sig själva har de senaste åren ökat lavinartat.

En inkluderande arbetsmarknad innebär att alla människor ska få en andra chans att ta sig in på arbetsmarknaden. Det gäller även tidigare dömda. Tidigare misstag ska inte behöva stänga ute en person från arbetsmarknaden, och ett av de bästa sätten att förhindra återfall i brottslighet är att få ett arbete och en egen försörjning. Därför är det viktigt att säkerställa att arbetsgivare inte begär att få se registerutdrag utan godtagbara skäl.

Givetvis finns det situationer där arbetsgivare har skäl att få ta del av de här uppgifterna. Men möjligheten ska vara noga övervägd och den information som finns med i utdraget ska också vara relevant.

Med hänsyn till dömda personers möjlighet att återanpassa sig i samhället är det viktigt att arbetsgivares registerkontroll begränsas. En utredning som alliansregeringen tillsatte har föreslagit ett förbud för arbetsgivare att utan stöd i lag efterfråga ett utdrag ur belastningsregistret. Förbudet är förenat med skadestånd. Det är angeläget att regeringen skyndsamt går vidare med förslaget för att motverka att arbetsgivare begär utdrag utan godtagbara skäl.

Elisabeth Svantesson (M)

Katarina Brännström (M)

Christian Holm Barenfeld (M)

Boriana Åberg (M)

Fredrik Schulte (M)

Niklas Wykman (M)

Erik Andersson (M)

Eva Lohman (M)